

Аналіз фемінінної і маскуліної лексики, що репрезентують ключовий емоційний концепт «радість», уможливив зробити узагальнення щодо відмінностей у характері прояву чоловіками й жінками зазначених емоцій. Якщо жінки бурхливо виражають емоцію радості своїми діями – вони цілують, обіймають, стрибають, бігають тощо, то чоловіки є більш стриманими – радість можна помітити лише у їхніх очах або ж на обличчі. Наприклад, Дагні, яка думала, що Франсіско зник назавжди, не стримує своїх емоцій і підстрибує від радості, коли його бачить:

I obeyed: joy made me agile: I sprang up before him. A hearty kissing I got for a welcome, and some boastful triumph, which I swallowed as well as I could [11, с. 1834].

Отже, мова і емоції персонажів у художньому творі взаємопов'язані, тому способи репрезентації гендерної забарвленості емоцій за допомогою лексико-стилістичних засобів у мові викликають інтерес у лінгвістів. Дослідження гендерної забарвленості емоцій «радість», «гнів», «огида» та «страх», проведене у фемінінних і маскуліних емотивно-маркованих контекстах, виокремлених із роману А. Ренд, показало вплив гендеру художнього персонажа на його мовленнєву поведінку, що виявляється у частоті прояву певних емоцій чоловіками й жінками, у типі самих емоцій, які є провідними для кожної статі. Наприклад, найбільш характерним типом емоційного стану для жінок визначено «радість», у той час, як найбільш репрезентативним для чоловіків виявився емоційний стан «гнів». Стилістичні та лексичні засоби сприяють посиленню образності мови, художньої та звукової виразності мовлення. У романі письменниця використовувала: слова з інгерентною конотацією, метафори, метонімію, епітети, оксиморони. Вони допомагають автору надати мові барвистість і яскравість, сприяють підкресленню думки, передають точний емоційний стан героїв. Таким чином, ми можемо стверджувати, що автор, вмів використовуючи різноманітні стилістичні засоби та прийоми, виробила свій стиль для опису життя героїв, продемонструвала знання законів функціонування мови і змогла точно репрезентувати читачеві почуття героїв за допомогою віртуозного використання зображально-виражальних засобів мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: учебник. М. : Флинта, 2010. 496 с.
2. Гальперін І. Р. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження : навч. посібник. Львів : Видавництво Старого Лева, 2012. 128 с.
3. Ермолович Д. И. Пение без звука: об итогах одного переводческого конкурса. Вестник РУДН. Лингвистика. 2015. № 1, С. 27-38.
4. Єфімов Л. В. Стилістика дискурсивної мови і дискурсивний аналіз : учбово-методичний посібник. Вінниця : Нова книга, 2008. 240 с.
5. Задорнова В. Я. Словесно-художній твір на різних мовах як предмет лінгвопоетичного дослідження : навч. посібник. Львів : Видавництво Івана Франка, 2019. 492 с.
6. Курилович Е. Ф. Нариси з лінгвістики : навч. посібник. Львів : Тривіум, 2015. 490 с.
7. Ладияк Н. Л. Естетична функція синтаксису : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Видавництво Кам'янець-Подільського державного університету, 2019. 67 с.
8. Benjamins. J. Metaphors for Learning: Cross-cultural Perspectives. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2018. 249 p.
9. Edwards J. Language and Identity. UK : Cambridge University Press, 2009. 314 p.
10. Labov W. Principles of Linguistic Change. Oxford : John Wiley & Sons, 2011. 448 p.
11. Rand A. Atlas Shrugged: URL: <https://www.place4free.com/Downloads/Books/Interesting/Atlas%20Shrugged.pdf>. (дата звернення: 19.04.2021).

*Заболотна Марта
Науковий керівник – доц. Куца Оксана*

СТРАТЕГІЇ АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ПРОЄКТУ

Активні зміни соціокультурної картини світу обумовлюють динамічні процеси у мові. Вона вдосконалюється та підлаштовується до реалій сьогодення під впливом суспільно-політичних, національних, локальних та глобалізаційних чинників. Найбільші зміни у систему

мови імплементують політичні наративи, промови, звернення до народних мас через проекти розважального характеру та телевізійні програми. Підвищення суспільного зацікавлення саме до телепроектів, які займають гумористичний сегмент, передбачає актуалізацію дослідження правильної побудови перекладу усного мовлення розважального спрямування.

Мета статті визначається аналізом націленості перекладу на відповідність обраній стратегії у телепроекті «Танці з зірками».

Наукова новизна полягає у тому, що вперше було зроблено спробу прослідкувати тенденції перекладу усного англійського мовлення на матеріалі телевізійного проєкту.

Серед провідних науковців, що у своїх працях звертались до питання перекладацьких стратегій, відзначають І. С. Алексєєву, Я. І. Рецкера, В. С. Виноградова, В. Н. Комісарова та О. А. Бурукіну.

Важливо розуміти, що термінопоняття стратегія перекладу не має чіткого та одностайного пояснення, створюючи таким чином підґрунтя для роздумів та вільного інтерпретування.

А. Д. Швейцер подає достатньо загальне пояснення терміна перекладацька стратегія, називаючи її «програмою перекладацьких дій» [6].

В. В. Сбодніков у своїх дослідженнях вдається до більш точного та розширеного визначення, вказуючи, що стратегія перекладу – це програма здійснення діяльності перекладача, в основі якої знаходиться загальний підхід до перекладу, який визначається комунікативною ситуацією двомовності, її специфічними особливостями, метою перекладу та професійною поведінкою перекладача [3, с. 167].

О. Бурукіна пропонує власне визначення перекладацької стратегії як загального плану дій перекладача, спрямованого на переклад конкретного тексту за певної обумовленої мети та екстралінгвістичних характеристик ситуації перекладу [1].

О. Бурукіна виділяє два види перекладацьких стратегій: макростратегії та мікростратегії. Перша дозволяє вирішити ряд перекладацьких завдань, в той час як друга націлена на вирішення лише однієї задачі перекладу [7].

Л. Венути, у свою чергу, виділяє основними стратегіями доместикацію та форенізацію крізь призму лінгвокультурної адаптації тексту. Цією класифікацією послуговуватимемося надалі у статті для визначення особливостей англо-українського перекладу на матеріальні розважального телепроекту [1].

Метою доместикації є заміна в процесі перекладу певних елементів вихідного тексту, які відзначаються специфічною культурною орієнтацією, на необхідні елементи культури адресата, забезпечуючи при цьому простоту мови [1].

Форенізація акцентує увагу на культурі оригіналу. Таким чином, переклад підкреслює різницю двох культур та стає складнішим для сприйняття, адже передає специфічні культурні елементи тексту оригіналу [1].

Г.Ц. Фонг пропонує ще один вид стратегії – нейтралізацію, у процесі якої перекладач намагається обійти будь-які характеристики культури [1].

Порівнюючи бачення науковців щодо визначення терміну стратегія перекладу, простежуємо однакове пояснення важливості акцентуалізації особливостей умов ситуації, у якій відбувається процес перекладу, а також особистих мотивів та професійних навичок перекладача, що здійснює цей переклад. Таким чином, можемо говорити про певні когнітивні аспекти процесу передання повідомлення, що передбачає заглиблення у механізм обробки сценаріїв, на рівні яких, як стверджує МакЕлханон, відбувається переклад [9].

Теорія сценаріїв підводить до розуміння перекладності концептів, які знаходять своє відображення у мові. Перекладач послуговується саме концептуальними смислами й обирає відповідні мовні форми для відтворення цих смислів у мові перекладу. Якщо сценарії цільової мови та мови оригіналу мають певні розбіжності, виникають проблеми втрати інформації, викривлення змісту, порушення процесу комунікації та не виправдання очікувань адресата та мовця. Відповідно, можемо говорити про неадекватний переклад та неточність висловлювання, адже розбіжності в культурах носіїв двох мов передбачають уможливлення існування непритаманних одній мові концептів, або їх відмінне експлікування, що пояснюється термінами універсального знання про мовну картину світу та етноспецифічні знання [8]. Зважаючи на це, підходимо до проблеми розв'язання питання вибору стратегії перекладу, яка б

дозволила обрати таку форму повідомлення, яка б забезпечила необхідне відображення імплікованих в оригінальному повідомленні когнітивних сценаріїв.

Беручи до уваги фактори особистої мотивація перекладача, мети перекладу, характер сприйняття інформації цільовою аудиторією, стратегічної націленості під час перекладу [2, с. 150] прослідковуємо, що відтворення англійського мовлення українською мовою на матеріалі перекладу проєкту «Танці з зірками» характеризується переважанням стратегії доместикації та універсализації (нейтралізації). Стратегія доместикації реалізується через застосування стилістично маркованих одиниць, які забезпечують розуміння цільовою аудиторією змісту повідомленні вихідної мови. На прикладі «good luck – бажаю щастя» [4] бачимо заміну концептуально зрозумілого та простого вислову для носіїв англійської мови на український відповідник, який відповідає нормам висловлення побажання та підтримки.

В англійській мові поширене використання слова «фанат» на позначення людини, яка поціновує чужу працю. Втім, слово фанат не можна повноцінно назвати культурною реалією української мовної картини, хоча воно й вживається в усному мовленні у повсякденному житті як запозичений термін. «I'm a fan» [4] – під час перекладу цього вислову в рамках телепроєкту було використано варіант «шанувальник».

«I was like wow – просто здуріти можна» [5] – у цьому випадку також бачимо заміну характерного для носіїв англійської мови способу передачі захоплення на специфічний національний вислів, який є мовним відображенням збудженого емоційного стану в українській культурі.

У деяких випадках перекладач вдається не стільки до стратегії доместикації, скільки до штучного насичення вихідного повідомлення, яке не несе в собі концептуального навантаження на носіїв цільової мови характерними поняттями культури українського народу. Так вислів «even Grigoriy, look at him» [5] було перекладено як «навіть пан Григорій, гляньте». Мовець не використовує звертання Mr., переклад якого міг би слугувати прикладом доместикації. Це свідчить про досконале розуміння перекладачем особливостей мовної картини спікера та здатність передбачати окремі когнітивні процеси із можливістю реагувати не лише на мовне висвітлення повідомлення, але й на позамовний сенс, який у цьому конкретному випадку є вираженням поваги до колеги.

Поряд із стратегією доместикації окремих специфічних сценаріїв англійської мови активно використовується стратегія нейтралізації окремих елементів задля забезпечення універсализації понять.

Найчастіше така стратегія простежується під час використання в англійській мові інтернаціональних термінів танцювальної сфери, які мало зрозумілі для простих мас. Таким чином, вираз «breathe thought that por de bras» було перекладені як «дихайте в русі» [4]. Така ж стратегія використовується під час імплементації в англійському мовленні слів іспанської мови: «That was hot, as we say in Columbia «caliente» [4] – і ви спокушаєте, як ми кажемо в Колумбії».

Цікаво, що стратегія перекладу, яка використовується конкретно в аналізованій ситуації, є експлікацією цільового повідомлення за допомогою реалій української культури і одночасного залучення перекладу із збереженням лексико-семантичних особливостей вихідного повідомлення.

Стратегія нейтралізації простежується під час перекладу ідіоматичних виразів та характерних англійських колокацій, як у прикладі «last week it was psychologically not the best day – минулого тижня ви були психологічно якимось не до кінця готові» [5].

У класифікації стратегій перекладу Л. Венути ще виділяється стратегія форенізації. Дослідження показало, що цією стратегією перекладач користується лише в окремих випадках: «Your image gets better and better – ви поможете своєму іміджеві» [4].

Отже, під час дослідження усного перекладу на предмет використання перекладацьких стратегій було з'ясовано, що ключовим фактором, який визначає стратегічну націленість перекладача, є мета перекладу. Відтворення усного мовлення телепроєкту «Танці з зірками» передбачає використання стратегії доместикації у першу чергу, зважаючи на мету досягнути максимальної адаптації повідомлення до норм української мови та реалій національної культури. Стратегія нейтралізації зустрічається рідше і слугує засобом узагальнення

незнайомих термінів та понять іноземної культури. Стратегія форенізації не відповідає завданням мети перекладача, тому майже не використовується.

Перспектива подальшого дослідження полягає у визначенні лінгвістичних особливостей англійського та українського усного мовлення у медіа-дискурсі, а також опрацювання матеріалів телевізійних проєктів на предмет використання ширшого спектру стратегій перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сгорова О.В., Маріна О.В. Стратегії перекладу в сучасній лінгвістиці. Харківський педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. URL: http://www.rusnauka.com/20_AND_2014/Philologia/6_173529.doc.htm (дата звернення: 20.10.2020р.)
2. Михайленко О. А. Поняття “перекладацькі стратегії” як складова стратегічної компетенції. Педагогічні науки. Випуск 121, 2014. С. 148 – 154.
3. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение. Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. Випуск № 1. 2011. С. 166- 172.
4. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір восьмого тижня. URL : https://youtu.be/E_ATU1p-ZwA (дата звернення: 20.10.2020р.)
5. Танці з зірками, 6 сезон. Прямий ефір першого тижня. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=YmmA8whX3ck> (дата звернення: 20.10.2020р.)
6. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 215 с.
7. Burukina O.A. Literature Translation: Problems and Solutions, XVth FIT World Congress “Translation – Transition.” 3–10 August, 1999, Mons, Belgium.
8. Hoyle R. A. Scenarios, Discourse, and Translation: The scenario theory of Cognitive Linguists, its relevance for analyzing New Testament Greek and modern Parkari texts, and its implications for translation theory. SIL International : SIL e-Books, 2008. 847 p.
9. McElhanon K. A. From Word to Scenario: The Influence of Linguistic Theories Upon Models of Translation. Journal of Translatoin. Volume 1. Number 3 (2005). P. 29–67.

*Урусська Олена
Науковий керівник – доц. Куца Оксана*

ВІДТВОРЕННЯ ДОМІНАНТ ІДІОСТИЛЮ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА У ПЕРЕКЛАДАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Індивідуальний стиль письменника – це надзвичайно багатогранне і надважливе явище літературної мови. Скільки б уваги не приділялося його дослідженню та вивченню, все одно багато аспектів залишаються нерозкритими.

Індивідуальний стиль викликав інтерес дослідників з галузі стилістики, літературознавства, навіть мовознавства. Ідіостиль став об’єктом дослідження таких науковців, як О. Єфимов (вперше сформулював поняття індивідуального стилю), В. Виноградов (досліджував індивідуальний стиль як зв’язну систему), І. Арнольд (вивчала прояви індивідуального стилю в контексті літературного стилю), Я. Ельсберг (досліджував, які чинники впливають на формування індивідуального стилю в письменника) тощо. Проте перекладознавчий аспект є не менш важливим і його не можна не враховувати під час вивчення ідіостилю того чи іншого автора.

Мета статті полягає у висвітленні факторів, які вплинули на формування індивідуального стилю Джорджа Орвелла, основних характеристик цього стилю та способів їхнього перекладу українською мовою.

Крім поняття індивідуального стилю, існує інше – ідіолект. Надзвичайно важливим є розуміти різницю між ними. А. Науменко інтерпретує ідіолект як стиль конкретного індивідуума, як нижчий рівень мовленнєвої системи після функціонального стилю [3, с. 203]. Як бачимо, порівняно з ідіостилем ідіолект має більш прозоре й однозначне визначення.

Тому варто зазначити, що індивідуальний стиль письменника – це неподільна єдність ментальних і мовних структур художнього світу письменника [5] його власна і неповторна манера письма, (формулювання речень, використання тих чи інших слів, створення власних неологізмів, якщо це дозволяє жанр твору тощо), яка вирізняє його серед інших і дозволяє впізнати саме його твір. Саме тому, викликом для перекладачів є передати всі тонкощі такого художнього твору мовою перекладу. Варто розуміти, що завданням є не лише правильно